

Abrahamin lapset, Kolmen uskonnon yhteiset juuret, Ceta Lehtniemi Lohja 2013

Kirja-arvio

Kirjoittajat ovat *Dorothea Rosendahl* ja *Fanny Rosendahl*. Kolmantena mainitaan myös *Malin Mattsson*.

Suomenkielisen painoksen kustantaja on *Suomen Lähetykseura*. Kirjan julkaisija on *Suomen ekumeeninen neuvosto (SEN)*. Minulla on ensimmäinen painos vuodelta 2005. Kaikki kirjan ruotsalaiset kirjoittajat kuuluvat Dorothea Rosendahlin perustamaan säätiöön *Abrahamin lapset*. Ruotsiksi säätiö on *Stiftelsen Abrahams barn för religiös och kulturell samexistens*, ja sen perustamisvuosi on 1991. Kirjan tekijät kiittävät tarkastustyöstä aivan ensiksi islamin tutkimuksen professoria Jan Hjärpeä ja koraanitulkitsijaa, suurlähettiläs Mohammed Knut Bernströmiä.

ESIPUHE

Kirjan esipuhe on Suomen ekumeenisen neuvoston laatima, ja päiväys on 20.4.2005. Esipuheen yksi kappale kuuluu seuraavasti: ”*Kuluvana vuonna vietetään Kirkko Suomessa 850 vuotta - juhluvuotta, jonka yhtenä tavoitteena on nostaa esiin kristinuskon vaikutusta suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Kristittyjen juhluvuoden vietto voi kannustaa tutustumaan myös kahden muun niin kutsutun kirjauskonnon perinteisiin, sillä ne ovat osa nykyistä suomalaista yhteiskuntaa. Juutalaisille ja muslimeille tämä kirja tarjoaa myös mielenkiintoisen löytöretken yhteisille juurille.*”

Ruotsissa samoille uskontotiedon tunneille osallistuvat kaikkien uskonto- ja tunnustuskuntien edustajat. Kirjan tekijöiden kokemukset onkin saatu *Gripenin* ja *Rinkebyn* monikulttuurisissa kouluissa. Suomen ekumeeninen neuvosto kuitenkin katsoo aineiston sopivan myös suomalaiseen kouluun, jossa uskonnon opetukseen osallistuu vain ”**yhden uskonnon edustajia**”. Ekumeenisen neuvoston puolesta kirjan takalehdeltä on luettavissa allekirjoittajat: *Arkipiispa Jukka Paarma*, *arkkipiispa Leo*, *Helsingin piispa Józef Wróbel* (Katolinen kirkko Suomessa), *puheenjohtaja Gideon Bolotowsky* (Helsingin juutalainen seurakunta), *puheenjohtaja Okan Daher* (Suomen tataariseurakunta) ja *imaami Khodr Ohehab* (Suomen islamilainen yhdyskunta).

PYRKIKÖ MUHAMMED KRISTITTYJEN JA JUUTALAISTEN YHTEYTEEN?

Kirjan ensimmäisessä kappaleessa lukee, että juutalais-kristillisen tradition mukaan profeetta Muhammed kääntyi aivan aluksi juutalaisten ja kristittyjen puoleen kuultuaan Jumalan kutsun. Ja seuraavassa lauseessa sanotaan, että islamista muodostui erillinen uskonto vasta sitten, kun juutalaiset ja kristityt olivat torjuneet Muhammedin. Tämän traditiotiedon tarkempaa lähdettä ei mainita. (s.12).

Kirjan lähteinä on usein mainitse mattomat legendat ja kertomukset. Juutalaisuuteen liittyy se, että jo läntisen ajanlaskumme alussa heillä oli valmis vanhatestamentillinen kirjakokoelmansa. Muhammed vaikutti 600-luvulla. Ei tuolloin voinut tulla mitään uutta juutalaista profeettaa. Juutalaiset rabbit ovat pitäneet kiinni perinnäisistä kirjoistaan. Miten he olisivat voineet sisällyttää tähän traditioon ja uskontoon Muhammedin saamat ilmestykset ja kuulemat kertomukset?

Entä kristityt? Jos Muhammed kohtasi heitä rauhanomaisesti esitellen uskoaan, kristityt luonnollisesti arvioivat tämän uuden opin sen mukaan, miten se suhtautui Jeesukseen Kristukseen, Jumalan Poikaan, joka kuoli ristillä puolestamme. Miten Muhammed olisi voinut liittyä tähän kristittyjen yhteyteen, ja ottaa kasteen? Islam jo lähtökohtaisesti torjuu koko kristinuskon perustan.

YHTEINEN ESI-ISÄ ABRAHAM/IBRAHIM?

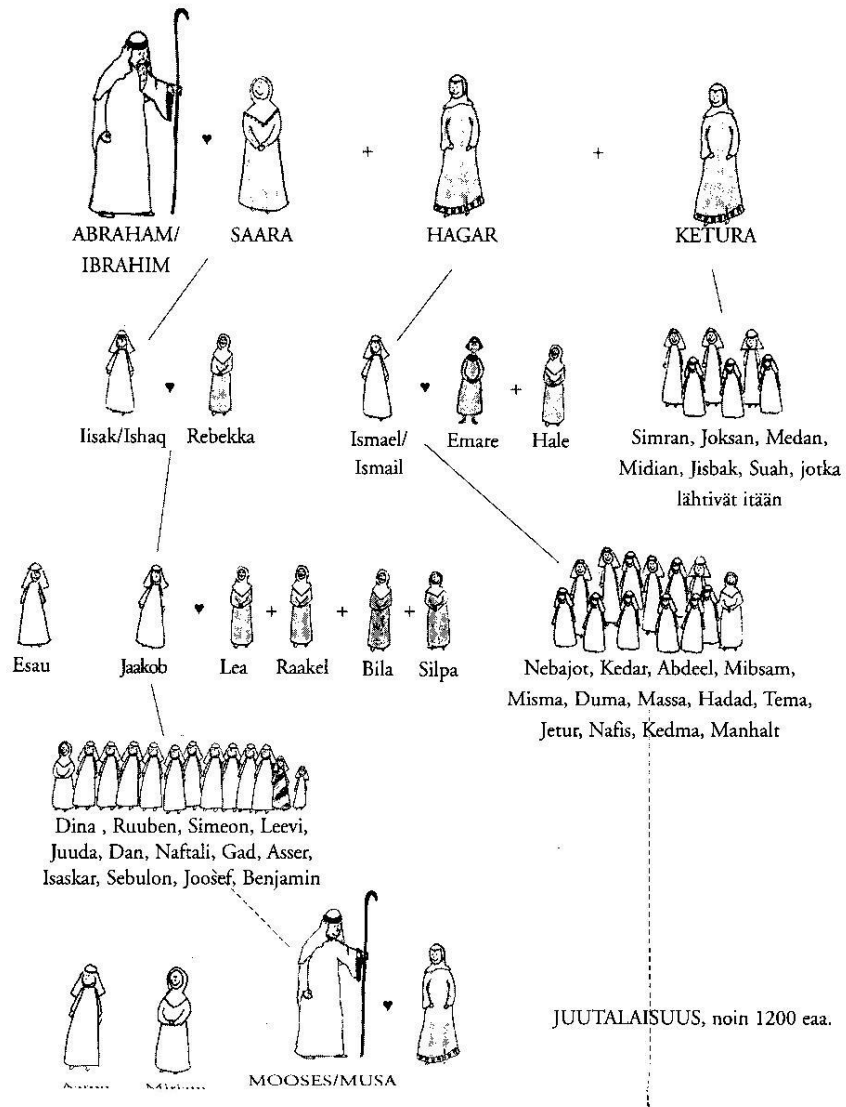
Kirja on kuitenkin hyvin itsepäinen siinä, miten se on päättänyt sivuuttaa kaikki erottavat asiat. Sivulla 25 lukee seuraavaa: ” *Jonkin ajan kuluttua hänelle (Abrahamille) syntyivät pojat Ismael ja Iisak, aivan kuten Jumala oli sanonut. Iisakia pidetään juutalaisten ja kristittyjen kantaisänä, Ismaelia muslimien kantaisänä. Abrahamia voikin pitää näiden kolmen uskonnon yhteisenä esi-isänä. Hän oli myös ensimmäinen, joka uskoi, että on vain yksi Jumala, ja pani häneen kaiken uskonsa ja luottamuksensa.* ”

Tässä on jälleen väärä lähtökohta juuri kristillisen uskon näkökulmasta. Emme kristittyinä ole Abrahamin lihaa ja verta; hän on esikuva siitä uskosta Jumalaan, joka ei perustu lakiin. Muslimit voivat pitää Abrahamia/Ibrahimia lihan kautta esi-isänään, ja kunnioittaa häntä tässä mielessä. Kristittyjen uskon pyhä kirja, Raamattu, on Vanhan testamentin osalta yhteinen juutalaisten kanssa, ja se osoittaa jo Jeesukseen Kristukseen ja ristille. Koraani ei sen sijaan ei liity tähän uskoon mitenkään, vaikka siellä on mainittu samoja henkilöitä kuin Raamatussa.

Kirjassa on piirretty **SUKUPUU**, joka kuvaa sitä, miten nämä kolme uskontoa periytyvät Abrahamista/Ibrahimista. Profeetat Abraham/Ibrahim, Mooses/Musa, Jeesus/Isa ja Muhammed kuvataan samalla tavalla pitkään valkoiseen vaatteeseen pukeutuneina, huivi päässä, ja iso paimensauva kädessä. Yksi ero on kuitenkin piirretty profeetoille. Muhammed on kääntänyt kasvonsa pois päin, koska sitä ei saa kuvata.

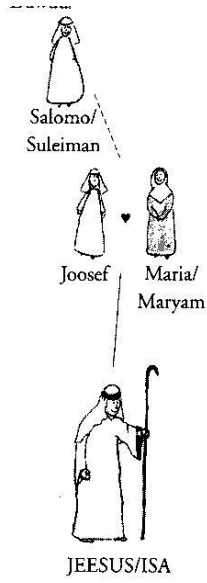
Abrahamin sukupuu

22

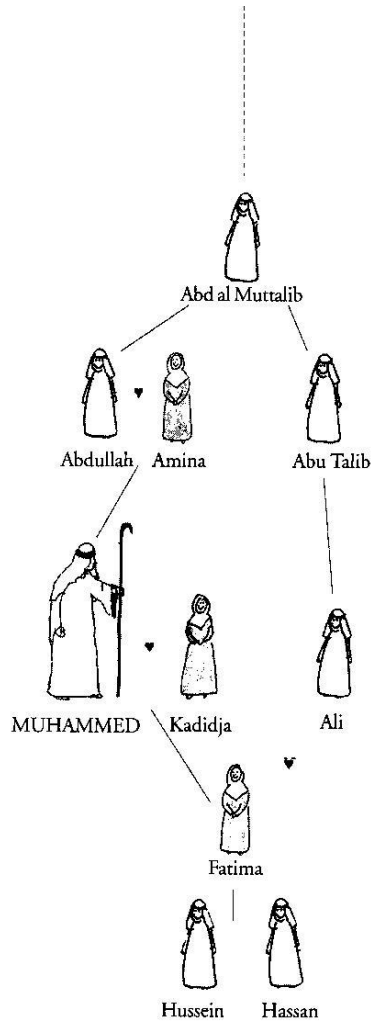

....jatkuu seuraavalla sivulla

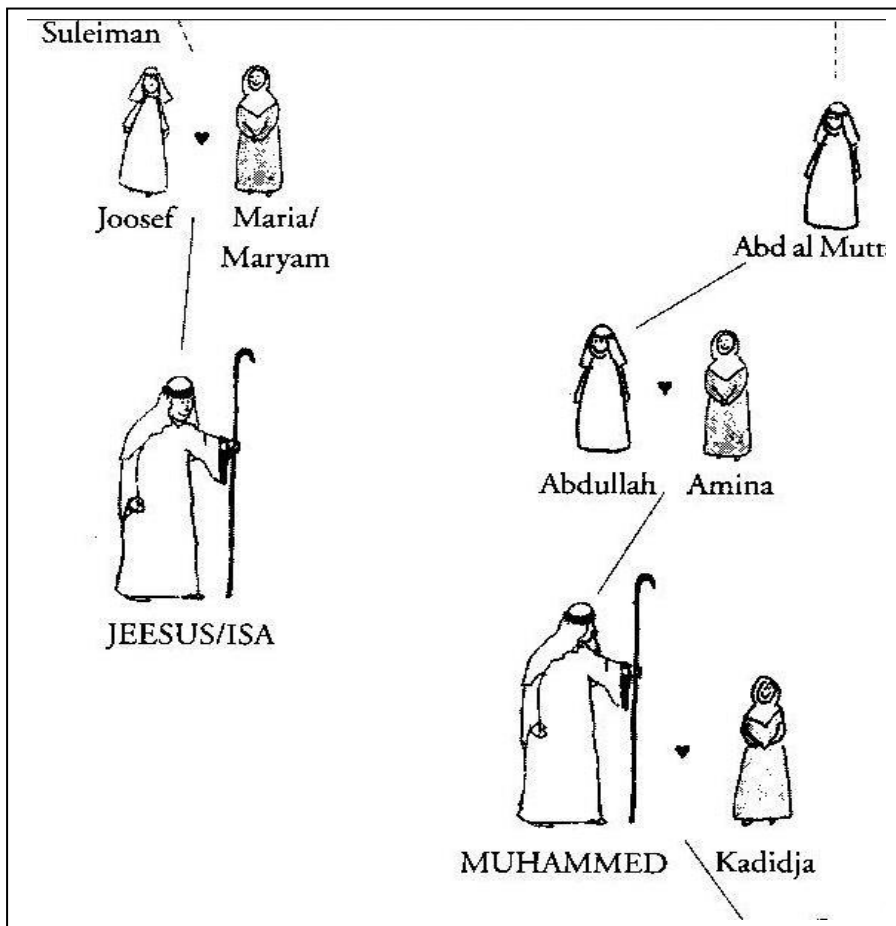
KRISTINUSKO, noin 30 jaa.

ISLAM, noin 600 jaa.

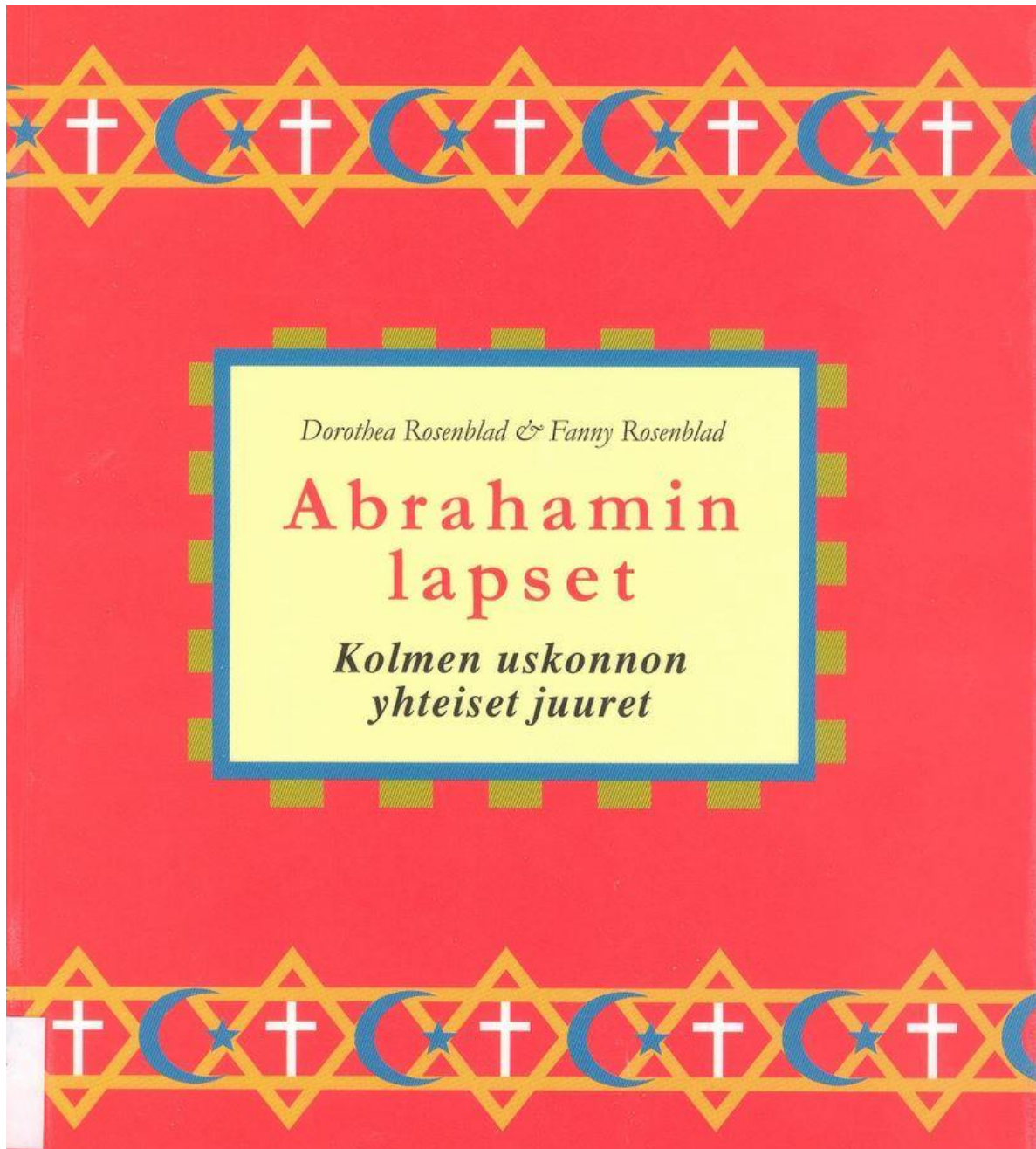

Kuvittanut Karin Nygård.

USKONNOT TAHDOTAAN EROTTAA HISTORIASTA

Kirja käyttää merkintää *ea* ja *ja* eikä *eKr* ja *jKr*, näin välttämällä nimen *Kristus* korostamista. Kirjassa sanotaan myös (s.110), **ettei juutalaisia ollut ennen kuin Mooses sai laintaulut Siinailta, eli noin 1200 eaa**. Samoin kymmenen käskyä esitetään v. 1992 Raamatun mukaan ottaen esille kuvantekokiellon islamin painotusten tähden, mutta tähän ei oteta kuitenkaan koko käskyä 2 Mooseksen kirjan 20 luvusta. Käsky kuuluu: *"Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka vein sinut pois Egyptin maasta, orjuuden pesästä. Älä pidä muita jumalia minun rinnallani. Älä tee itsellesi jumalankuvaa ..."* (KR1933). **Israelilaiset eli heprealaiset olivat kyllä olemassa tuolloin, ja jo ensimmäinen käsky liittyy juutalaisen uskon tämän kansan historiaan.** Juutalaisuuden ja Israelin kansan tunnuksena on Daavidin tähti. Kirjan kansikuvan ornamentti häivyttää melko hyvin tämän symbolin. Näin sitä ei ainakaan kovin helposti yhdistä Israelin valtion tunnukseseen, eikä juutalaiseen kansaan. Kuvassa kirjan kansi ja **kolmen uskonnon tunnuksat**.

TAUSTALLA HJALMAR SUNDÉNIN ROOLITEORIA

Kirja on täynnä kertomuksia edellä mainituista profeetoista. Muhammedin kohdalla tietolähteeksi mainitaan Islamic Legends. Jotta näitä kertomuksia voi soveltaa opetukseen, on hyvä paneutua hieman siihen mihin kaikki perustuu.

Uskontopsykologian professori Hjalmar Sundén kehitti v.1959 rooliteoria. Se kuuluu lyhyesti ilmaistuna seuraavasti: *”Uskonto on vuoropuhelusuhte kaiken olevaisen kanssa, mutta suhte saa muotonsa roolien kautta ja häviää ilman niitä.”* Sundénin kirjan nimi on suomeksi *Uskonto ja roolit -psykologinen tutkielma hurskaudesta* (s.35).

Kirjan toimintatapa on, että opettaja johdattaa oppilaat sisälle erilaisiin kertomuksiin. Sen jälkeen otetaan seuraava askel: kertomusta aletaan tulkita. Kirjan perusoppina on selvästi se, minkä Sundén ilmaisee koskevan kaikkia uskonnollisia ihmisiä. Hänen mukaansa tällainen ihminen suhteuttaa elämänsä kaikkeuteen (=Jumalaan). Tämän jälkeen otetaan käyttöön IE-menetelmä. I tarkoittaa identifikaatio ja E tarkoittaa empatiaa (s.36). Lapset voivat samaistua kertomuksien hahmoihin ja osallistua itse kirjoittamiseen ja roolileikkeluihin. On aivan ymmärrettävää, että kaikkien uskontojen ja uskomusten pohjalta voi näin lähestyä ”Jumalaa” tai ”jumalaa”, joka koetaan kaikille yhteisenä.

Abrahamin lapset -kirja koostuukin lähinnä kertomuksista liittyen Abrahamiin, Iisakiin, Ismaeliin, Muhammediin, Moosekseen, Mirjamiin, kuningas Salomoon ja Saaban kuningattareen jne. On selvää, että empatiaa ja yhdessäoloa voi näin toteuttaa leikin kautta. Jonkinlaista käyttöä kirjalla voisi olla, jos uskontotiedon tunnille osallistuisivat kaikki oppilaat eri kulttuureista ja uskonnoista, etenkin juuri muslimit.

YHTEISIÄ NIMITTÄJIÄ YHTEISEN JUMALAN YMPÄRILLÄ?

*Kahdeksan yhteistä käsitettä graafisena esityksenä
J. = Juutalaisuus, K. = Kristinusko, I. = Islam*

JUMALAN SANA

J: Mooseksen laki – Toora

K: Jeesus Kristus

I: Koraani

USKONNOLLISET JUHLAT

J: Sabat, pesach

K: Pääsiäinen, joulu

I: Paastonpäättymisjuhla,
uhrijuhla

PYHÄ KIRJA

J: Tanak

K: Raamattu (Vanha ja
Uusi testamentti)

I: Koraani

JUMALANPALVELUSHUONE

J: Synagoga

K: Kirkko

I: Moskeija

JUMALA

HENGELLINEN JOHTAJA

J: Rabbi

K: Pappi, pastori

I: Imaami

ENKELIT

J: Gabriel, Mikael ja

monia muita

K: Gabriel, Mikael ja monia muita

I: Gabriel, Mikael

ja monia muita

KÄSKYT/ETIIKKA

J: Toinen Mooseksen kirja, luku 20

K: Toinen Mooseksen kirja, luku 20,

Matt. 7:17, Matt. 22:34–40

I: Seitsemästoista suura,

kuudennen suuran jakeet 151–152

PROFEETAT

J: Mooses, Jesaja ja monia muita

K: Jesaja ja monia muita

I: Mooses, Jeesus, Muhammed

Kahdeksan yhteistä käsitettä ovat kirjan mukaant seuraavat: 1. Jumalan sana, 2. Pyhä kirja, 3. Hengellinen johtaja, 4. Käskyt/etiikka, 5. Profeetat, 6. Enkelit, 7. Jumalanpalvelushuone, 8. Uskonnolliset juhlat. (s.14-15)

ENKELEIDEN kohdalla mainitaan, että Gabriel ja Mikael mainitaan Koraanissa, ja myös Vanhassa ja Uudessa testamentissa. Myöhemmin kirjassa kerrotaan Muhammedin kutsumisesta: *”Eräänä yönä vuonna 610, ramadan-kuukauden 21. yönä Muhammed heräsi voimakkaaseen valoon. Ensin hän sokaistui täysin. Kun hän taas pystyi näkemään selvästi, hän näki suuren enkelin, joka täytti melkein koko luolan. Se oli enkeli Jibril/Gabriel, sama enkeli, joka oli kuusisataa vuotta aikaisemmin ilmestynyt neitsyt Marialle/Maryamille ja kertonut, että hänestä tulisi Jeesuksen/Isan äiti...”* (s.159) Joitain sivuja aikaisemmin mainittiin *Islamic Legends* Muhammedia koskevien lukujen päälähteeksi. Pari sivua aikaisemmin kuvattiin miten enkeli Gabriel pesi Muhammedin sydämen puhtaaksi synnistä. Myös rajatietoon ja uushenkisyyteen sekä äärikarismaattisuuteen liittyvät enkeli-ilmestykset, ehkä myös joihinkin sairaustiloihin, mutta tämän kaltaiseen uskonnon kirjaan ei sisälly minkäänlaista arviointia.

Kohdassa **JUMALAN SANA** kirja kertoo *kristinuskoon* liittyen, että Kristuksessa Jumalan lähettämä sana tulee lihaksi. Hän on ollut Jumalan luona ikuisesti ja tulee ihmiseksi Jeesus Nasaretilaisessa. *Islamiin* liittyen kerrotaan, että muslimeille Jumalan sana on Koraani. Sen asemaa islamissa voi arvioimani kirjan mukaan verrata Kristuksen asemaan kristinuskossa. Eli kirjassa esitetään, että Kristus ja Koraani ovat näin rinnastettavissa.

Jeesuksesta kirja kertoo syntymän ja sen, kun hän oli 12 vuotiaana temppelessä. Jeesuksen syntymä löytyy kirjan mukaan Matteuksen evankeliumista, Luukkaan evankeliumista ja Koraanin kolmannesta ja 19. suurasta. Islam hyväksyy Jeesuksen profeettana, ei Jumalan Poikana. Mitään Kristuksen ristinkuolemasta kertovaa ei kirjaan ole voitu laittaa edes kristinuskoa selvittävään kohtaan sivulle 149, eikä siinä mielestäni kerrota asiallisesti Pyhästä Hengestäkään, koska islam torjuu kolminaisuusopin. Lainausta kirjasta: *”Kun kirkkoisat yrittivät selittää kristittyjen jumalaa (kirjassa käytetään pientä kirjainta) filosofisesti suuntautuneille kreikkalaisille, hän oli edelleen yksi, mutta häneen sisältyivät Poika ja Henki. Lännen kirkko selittää kolminaisuuden eri tavalla kuin idän kirkko, mikä on aiheuttanut kiistoja kristillisissä kirkoissa”*. Kirja väheksyy tässä kristillistä uskoa hylätessään keskeisimmän asian, ja korostaa kristillisen kirkon jakautumista.

Kirja kertoo myös siitä miten Muhammed kunnioitti Jeesusta ja neitsyt Mariaa. Näkemykseni mukaan kristinuskoa kunnioitetaan *Abrahamin lapset* -kirjassa vain ja ainoastaan siihen saakka, mihin islamilta saatu hyväksyntä ulottuu, ja mikä voidaan selittää muslimeille heidän omien lähteiden ja käsitteiden varassa.

USKONNON OPETTAMINEN JAKAA KÄSITYKSIÄ

Suomen Ekumeenisen Neuvoston (SEN) kevätkokouksessa 18.4. 2013 pohdittiin uskonnonopetuksen tilannetta ja tulevaisuutta.

Valtioneuvosto on antanut kesäkuussa 2012 asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun uskonnon ja elämäntutkimuksen opetuksen tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta, ja tällä pohjalla toimitaan ilmeisesti pitkään. Mediassa ja muillakin tahoilla käydään kuitenkin vilkasta keskustelua uskonnon muuttamisesta kaikille yhteiseksi katsomusaineeksi. Pois virastaan joutunut *entinen opetusministeri Jukka Gustafsson* on (10.4.2013) ilmoittanut, että opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää resurssiensa määrittelemässä puitteissa selvitystyön koskien uskonnon opetuksen

korvaamista kaikille yhteisellä uskontotiedon ja etiikan oppiaineella. Tätä suuntausta näyttää vastustavan juuri samat tahot, jotka ovat valmiit suosittelemaan *Abrahamin lapset* -kirjaa käytettäväksi uskonnon perusopetukseen valtaväestölle, mutta oman uskontokuntansa opetuksen he tahtovat järjestää toisin. Siitä he tahtovat päättää itse. Ymmärrän entistä opetusministeriä oikein hyvin, kirjavaksi käy uskonnonopetus.

”Esitän, että Suomen Ekumeenisen Neuvoston hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin oman uskonnon opetuksen aseman säilyttämiseksi ja turvaamiseksi”, kirjoittaa TM Marianne Kantonen, joka on Suomen ortodoksisen kirkon varsinainen yleiskokousedustaja Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa ja SENin kasvatustieteiden jaoston sihteeri.

*”Opetusministeri on ilmoittanut perustavansa työryhmän pohtimaan oman uskonnonopetuksen korvaamista uskontotiedon ja etiikan opetuksella. **Ekumeeninen yhteisö on ollut tyytyväinen nykyiseen uskonnonopetuksen ratkaisuun.** Nykyinen toimintamalli tunnetaan ja sen pohjalta on mahdollista kehittää oppiainetta ja sen sisältöjä. Liittämällä kaikkien uskontojen oppilaat samaan opetusryhmään vaikeutetaan oman uskonnon tarkastelun oppimista. **On psykologisesti vaikeaa olla ryhmässä, jossa ei voi ilman ristiriitojen pelkoa suhtautua omaansa ihmetellen ja kyseenalaistaen. Se kyky tarvitaan dialogin mahdollistumiselle”,** kirjoittaa Teemu Sippo on Katolisen kirkon Helsingin piispa.*

Käykö tässä niin, vai onko jo käynyt, että ainoastaan evankelisluterilaisista taustoista tulevat oppilaat eivät saa opetusta omasta uskonperinnöstään? Vain tässäkö on se ryhmä oppilaita, jotka tutustuvat esimerkiksi kirjaan *Abrahamin lapset* ? Miksi sitä silti ovat suosittelemassa kaikki Suomen ekumeenisen neuvoston kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt? Kyllä tässä jokin ristiriita on olemassa. Uskonnollisten yhteisöjen ja kirkkojen määrä kasvaa koko ajan: on katoliset, ortodoksit, bahait, muslimit, juutalaiset. Pitääkö joku taho huolta evankelisluterilaisen uskon opetuksesta samoin kuin näiden muiden ryhmien edustajat puolustavat omaa uskonnonopetustaan?

Alussa SEN totesi *Abrahamin lapset* -kirjan sopivan *Kirkko Suomessa 850 vuotta* -juhlavuoden kirjaksi koulujen käyttöön myös ”yhden uskonnon” piiriin. Ei sovi, sanon minä. Minusta on järkyttävää, miten me väheksymme omaa kristillistä perintöämme, kulttuuriamme, ja uskomme keskusta Kristuksen sovitustyössä. Ei kai Suomen luterilainen kirkko kulje tässä tuhoamistyössä nykyisin aivan kärjessä?

<http://www.ort.fi/uutiset/senn-kevatkokouksessa-kaesiteltiin-uskonnonopetusta>

[http://www.ekumenia.fi/etusivu/ajankohtaista -
aktuellt/uskonnonopetus ja rahantyo keskustelussa senn kevatkokouksessa/](http://www.ekumenia.fi/etusivu/ajankohtaista-_aktuellt/uskonnonopetus_ja_rahantyo_keskustelussa_senn_kevatkokouksessa/)

http://www.ekumenia.fi/kirkot_ja_maahanmuuttajat/abrahamin_lapsille_innostunut_vastaanotto/

Ceta Lehtniemi (kirjoitettu keväällä 2013)